

Naslovnica

Izdvojeno

Razgovori

Reportaže

Vijesti

Kultura

Domovini

HKVpedija

Ponuda

HT

O nama

Naslovnica \ Izdvojeno \ Vaši prilozi \ Ostalo \ Prilozi građana \ M. M. Letica: O ljudskim pravima i njihovim izvorima

Čet, 8-10-2020, 22:56:25

Komentirajte

Kolumnе

Telefon

Radi dogovora o prilozima, Portal je moguće kontaktirati putem Davora Dijanovića, radnim danom od 17 do 19 sati na broj +385-95-909-7746.

Poveznice

Snalaženje

 Svi članci na Portalu su smješteni ovise o sadržaju po rubrikama. Njima se pristupa preko glavnoga izbornika na [vrhu stranice](#). Ako se članci ne mogu tako naći, i tekst i slike na Portalu mogu se pretraživati i preko [Googlea](#) uz upit (upit treba upisati bez navodnika: „traženi pojam site:hkv.hr“).

Administriranje

Korisničko ime

Lozinka

Zapamti me

M. M. Letica: O ljudskim pravima i njihovim izvorima

Objavljeno: 08. kolovoza 2020.

7 komentara

Djelovanje pandemije koronavirusa na ljudska prava i slobode (1)

Radi boljeg, dubljeg i obuhvatnijeg razumijevanja sintagme „ljudska prava“ bit će uputno najprije razjasniti sadržaj, opseg i doseg pojma „pravo“. Neće biti teško uvidjeti da je posrijedi višeaspektan i višezačan, semantički metaforičan pojam. Tako možemo govoriti o pravu na život, o pravu na zdrav okoliš, o pravima djeteta, o manjinskim pravima, o pravu polaganja ispita, o građanskom pravu, o kanonskom pravu, o naslednjome pravu, o studiju prava, o povijesti Hrvatske stranke prava itd.

Pomnijim i kompleksnijim razmišljanjem o tim različitim uporabama pojma „pravo“ razaznajemo da njegova različita značenja možemo podijeliti u tri skupine. Prije svega je posrijedi subjektivno pravo koje pripada nekom ljudskom subjektu koji s razlogom postavlja zahtjev na to pravo. Drugo značenje pojma „pravo“ odnosi se na neko pravno dobro prema kojemu se rečeni zahtjev upravlja. I kao treće, pravo predstavlja pravnu normu koja izražava zakonska određenja iz kojih se mogu izvesti pravni zahtjevi.

Od brojnih definicija prava, izdvojiti ćemo jednu često spominjanu. Pravo je „poredak društvene regulacije u kojem se neki međuljudski odnosi usmjeravaju s pomoću normi radi ostvarivanja određenih vrijednosti. Razlikuje se od drugih poredaka društvene regulacije, kao što su moral, običaj, jezik, igre, moda itd., po specifičnim svojstvima svih triju osnovnih elemenata njegove strukture – odnosi, vrijednosti i norme.“ (1)

Kod izlaganja same biti prava, treba reći da susrećemo različita mišljenja. Jedni drže da se bit nalazi u pravnoj normi koja određuje subjektivna prava. Drugi traženu bit pronalaze upravo u tim subjektivnim pravima pojedinaca. Treće mišljenje tumači da je bitni temelj prava pravno dobro, öno „pripadati nekomu“ temeljem tog prava. K tome valja uzimati u obzir tri važne stvari: da se pravo odnosi na međuljudske odnose; da se pravne dužnosti, koje proishode iz kreposti pravednosti, ispunjavaju vanjskim ostvarivanjem; te da se pravo ne može izjednačiti s pravnim dobrom. (2)

U svakodnevnome govoru izrazom „pravo“ želi se označiti određeni odnos koji postoji između stanovitoga subjekta i neke konkretnе stvarnosti. Pojam „pravo“ označuje nešto što pripada pojedinim osobama ili pojedinim zajednicama kao njihovo, nešto što im je vlastito, što oni mogu zahtijevati i što im drugi moraju priznati. (3)

Značenje izraza „ljudska prava“

Pod izrazom „ljudska prava“ općenito se misli na temeljne političke slobode, pravo na život i na cjeleovitost ljudske osobe, na slobodu mišljenja i vjeroispovijedi, na slobodu kretanja unutar svoje države i drugih država. (4)

Kada je riječ o određivanju pojma „ljudska prava“ uputno je citirati lapidarnu definiciju filozofa Johna Rawlsa, koji kaže da su „takva prava temeljni uvjeti za odgovarajući razvoj i puno izvršenje dvije moralne snage ('sense of justice and for a conception of the good') osobe nad puninom života“. (5) Doista treba pobuditi optimizam činjenica da se građanska odnosno laička određenja ljudskih prava umnogome poklapaju s crkvenim stajalištima, ponajvećma stoga što složno ističu da su posrijedi prava koja pripadaju čovjeku kao osobi, pridolaze samoj ljudskoj naravi, iz nje proishode i ne mogu biti dar neke ljudske vlasti ili moći. Vrijedne su citiranja riječi pape Ivana XIII., koji je, govoreći o poretku među ljudima, istaknuo: „Temelj dobro uredene i plodonosne ljudske zajednice treba biti ono načelo da je svaki čovjek osoba, to jest da je narav obdarena razumnom i slobodnom voljom. On sam po sebi ima prava i dužnosti što izravno i skupa izviru iz same njegove naravi.“ (6) Na njegovu tragu papa Ivan Pavao II. ističe da su ljudska prava ona prava koja su nerazdvojivo povezana s ljudskom osobom, prava koja prethode svakome ustavu i zakonodavstvu država. (7)

O ljudskim se pravima osobitom pozornošću i živoču raspravljalo nakon Drugoga svjetskog rata kada se počelo na drugačiji način razmišljati o zastrašujućim ratnim iskustvima, koja su sa sobom donijela teška kršenja ljudskih prava. U isto je vrijeme velik broj dotadašnjih kolonijalnih naroda zadobio mogućnost oslobođenja od kolonijalnoga jarma i slobodnoga samoodređenja.

Opća deklaracija o ljudskim pravima

1 klik na Facebooku za hkv.hr

Portal Hrvatskoga kulturnog vijeća
4,881 likes

Like Page

Be the first of your friends to like this

Portal Hrvatskoga kulturnog vijeća
about 2 weeks ago

O poduzetništvu, medijskim projektima, političkoj, ekonomskoj i demografskoj situaciji u Lici, ali i drugim temama u 26. epizodi podcasta Geopolitički objektiv Davor Dijanović razgovarao je s poduzetnikom Antonom Fumićem.

Pretraži hkv.hr

Kontakti

KONTAKTI

Telefon Tajništva
+385 (0)91/728-7044

Elektronička pošta Tajništva
tajnistvo@hkv.hrElektronička pošta Uredništva
urednistvo@hkv.hr

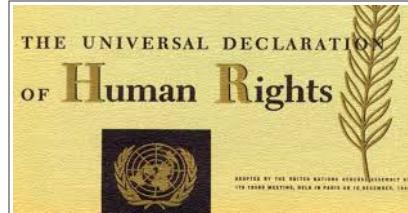

Prije sveg
Naslovnica o
Izdvojeno

Razgovor | Reportaže | Vesti | Kultura | Domovina | HKV | Wikipedia | Ponuda

HT O nama

- Zaboravili ste korisničko ime?
- Zaboravili ste lozinku?

da su Ujedinjeni narodi međunarodna organizacija koju čine gotovo sve suverene države i u njoj je 200 članica. Ujedinjeni narodi teže očuvanju međunarodnoga mira i sigurnosti, razvoju suradnje i prijateljskih odnosa među državama, promicanju međunarodne suradnje na rješavanju problema ekonomskog, socijalnog, kulturnog i humanitarnog karaktera, uključujući zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Ljudska prava kreirana su tri godine nakon Drugoga svjetskog rata, o kojim združenim naporima mjerodavno i smjerokazno govori Opća deklaracija o ljudskim pravima iz 1948. Posrijedi je prvi sveobuhvatni instrument zaštite ljudskih prava. Ovu deklaraciju proglašila je Opća skupština UN-a dana 10. prosinca 1948. Isprva nije donesena kao međunarodni ugovor, nego kao rezolucija bez pravno obvezujućega karaktera, kojoj je svrha bila osiguranje zajedničkoga razumijevanja ljudskih prava i sloboda spomenutih u Povelji UN-a iz 1945., utemeljitelskom dokumentu UN-a koji kao ciljeve te organizacije navodi očuvanje međunarodnoga mira i sigurnosti te miroljubivo rješavanje međunarodnih sporova u skladu s načelima međunarodnoga prava. (8) Tijekom sljedećih godina Opća deklaracija o ljudskim pravima postala je dijelom običajnoga prava, svojevrsni pravni instrument koji obvezuje sve članice UN-a. Deklaracija se pokazala značajnim i često učinkovitim oruđem u primjeni diplomatskih i moralnih pritisaka na vlade koje krše njezine odredbe. Godine 1968. Međunarodna konferencija Ujedinjenih naroda o ljudskim pravima odlučila je da Deklaracija „bude obveza za sve članice međunarodne zajednice“. Međunarodno pravo ljudskih prava stasalo je upravo iz Opće deklaracije o ljudskim pravima. Deklaracija promiče ideal slobodnih ljudskih bića koja, s jedne strane, imaju mogućnost uživati građansku i političku slobodu, a s druge strane, ona zagovaraju stvaranje uvjeta gdje svaki čovjek može uživati svoja gospodarska, socijalna i kulturna prava. Bit će uputno citirati prva dva članka Opće deklaracije o ljudskim pravima: „Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednakna u doстоjanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i sviješću te trebaju jedna prema drugima postupati u duhu bratstva“ (čl. 1). „Svakomu pripadaju sva prava i slobode utvrđene u ovoj Deklaraciji bez razlike bilo koje vrste, kao što je rasa, boja kože, spol, jezik, vjeroispovijed, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno podrijetlo, imovina, rođenje ili drugi status. / Nadalje, ne smije se praviti nikakva razlika na osnovi političkog, pravnog ili međunarodnog statusa zemlje ili područja kojemu neka osoba pripada, bilo da je to područje neovisno, pod starateljstvom, nesamoupravno, ili mu je na neki drugi način ograničen suverenitet“ (čl. 2). (9) Posebno valja istaknuti da je Opća deklaracija o ljudskim pravima poslužila kao osnova za dva pravno obvezujuća sporazuma UN-a o ljudskim pravima: to su Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima te Međunarodni sporazum o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima. (10)

Promjene u poimanju ljudskih prava

Opća deklaracija o ljudskim pravima utemuljena je na idejama personalizma, koncepcije prirodnoga prava, univerzalizma i solidarizma. Nastanak suvremenih ljudskih prava običava se isključivo povezivati s misliocima liberalnih i lijevih političko-svjetonazorskih usmjerenja, pri čemu se svjesno ili nesvjesno zanemaruje značajan – gdjekad štoviše i ključan – utjecaj kršćanskih mislioca, navlastito personalista.

Tomu treba dodati da su dosadašnja poimanja ljudskih prava posljednjih godina izložena mnogim upitnostima i izručena prevrednovanjima. Zapravo je već posljednje desetljeće 20. stoljeća pokazalo tendenciju ograničavanja rasta ljudskih prava i traženje puteva njihove opravdane i zakonite djelomične suspenzije. Objavljen je rat terorizmu, a posve je nova epoha nastupila nakon 11. rujna 2001. kada se dogodio teroristički napad na nebodere „Blizance“ na Manhattanu u New Yorku, važne simbole gospodarske i trgovачke moći Sjedinjenih Američkih Država i svijeta. Terorističkim napadima 11. rujna uzdrman je cijeli svijet, i to iz temelja: nerijetko se slikovito kaže da „kad Amerika kihne, cijeli se svijet zatrese“. Brojnim liberalnim političarima i teoretičarima trebalo je neko vrijeme da bi shvatili kako zahtjev sigurnosti u nekim slučajevima može nadvladati i podrediti ljudska prava i slobode. Da ugroženost čovjekova zdravlja i života može dovesti do suspenzije ljudskih prava bjelodano pokazuje godina 2020. i pandemija bolesti COVID-19, koja je ne samo dokinula naivnu optimističku vjeru u neslućene blagodati globalizacije nego na zapanjujući i umnogome paralizirajući način dovela do toga da se sigurnost i ludska prava antagoniziraju i dijalektički sprežu u sintezu nečega novog i nepoznatog čije oblike, dimenzije i dosege ovoga trenutka teško možemo naslutiti.

Marito Mihovil Letica

Članak je dio niza „Djelovanje pandemije koronavirusa na ludska prava i slobode“, a objavljen je u sklopu projekta poticanja kvalitetnog novinarstva Agencije za elektroničke medije.

Bilješke:

- (1) pravo. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Pristupljeno 8. 8. 2020., Enciklopedija.